

YKS-TÜRKÇE

SÖZCÜK TÜRLERİ

İSİM (AD)

ORDU
ÖDM

Sözcük: Dilin anlamlı veya görevli en küçük parçasıdır.

- Sözcük Görevi, Sözcük İşlevi, Kelime Çeşitleri
- Sözcükler kullanıldıkları yere göre farklı görevler alabilir.

İsim: Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam.

- Biz millet olarak her zaman yalnızı korumak isteriz.
isim
- Yalnız insanlar paylaşmayı bilmez.
sıfat
- Yaşlı adam küçük kulübesinde yalnız yaşıyordu.
zarf
- Maça gidebilirsin yalnız evden izin almalısın.
bağlaç
- Kitaptaki sorulardan yalnız bunları çözemedim.
bağlaç

- Bir benim uğurlu sayımdır.

isim

- Az önce sokakta biri bağıırıyordu.

zamir

- Bir öğrenci kopya çekerken yakalanmış.

sıfat

- Yaşlı adam diğer torunlarıyla onu bir tutmazdı.

zarf

- Babamla bir bu konuda anlaşamıyoruz.

edat

A. Varlıklara Verilişlerine Göre Adlar

1. **Özel Ad:** Yalnızca bir varlığa verilen adlardır.

(Mustafa Kemal Atatürk, Asya, Türkiye, Ankara, Kızılay, Merkür, Türk Tarih Kurumu, Türkçe)

2. **Tür (Cins) Adı:** Aynı türden varlıklara verilen ortak adlardır.(insan, hayvan, kuş, elma, kalem)

BUNU SAKIN UNUTMA !!!

Dünya, Ay, Güneş... sözcükleri gerçek anlamıyla özel ad; mecazlaşırsa tür adı olarak kullanılır.

B. Varlıkların Oluşlarına Göre Adlar

1. **Somut Ad:** Beş duyu ile algılanabilen varlıkların adlarıdır. (Ses, hava, ışık, koku, su, rüzgar)

2. **Soyut Ad:** Beş duyu ile algılanamayan ancak varlığı zihinde algılanan kavramların adlarıdır. (cesaret, düşünce, sevinç, umut, özgürlük)

BİL BAKALIM?

Pencereden içeri **Güneş** giriyor. (Yanlış)

Haberi duyunca **dünyası** karardı. (doğru)

C. Varlıkların Sayılarına Göre Adlar

1. **Tekil Ad:** Tekillik ifade eden adlardır.
(Çiçek, bardak, toka, çocuk...)

2. **Çoğul Ad:** Çoğulluk ifade eden adlardır.
(insanlar, evler, halılar, ayılar...)

3. **Topluluk Adı:** Çoğul eki almadan çoğulluk ifade eden adlardır.

(Orman, ordu, sürü, bölük, millet, aile, takım, grup...)

DİKKAT !!!

Kimi sözcükler ad aktarması yoluyla topluluk adı olabilir.

Büro akşam yemeğinde buluştu. (topluluk)

Bizim büro 3. kattaydı. (cins isim)

BİL BAKALIM?

- *Sınıf* bugün pikniğe gidecek. (topluluk is.)
- *Sınıfı* dün boyamışlar. (cins isim)
- *İşçi sınıfı* sokağa döküldü. (cins isim)

AKLINDA BULUNSUN...

Topluluk adları biçimce tekil adlardır. Ancak çoğul ekiyle çoğullanabilir.

- Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!

D. Adlarda Küçültme: Adlar, "-cik, -ce, -ımsı, -cağız, -ımtrak" eklerini alarak isimlere 'küçültme, sevgi, azımsama, benzerlik, yakınlık' gibi anlamlar katar.

- Soru kitapçıkları dağıtıldı. (küçültme)
- Kapıyı güler yüzlü ninecik açtı. (sevgi)
- Kedicik bütün gece dışarıda kalmış. (acıma)
- Gönümce bir tatil yapamadım. (görelilik)
- Kazağının rengi yeşilimtraktı. (yakınlık)
- Bana yüz liracık verir misin? (azımsama)

BUNU SAKIN UNUTMA !!!

Bu ekler bazen kalıcı isim yapar, onlar küçültme eki sayılmaz. (kızılıcık, gelincik, bademcik, kurbağacık, arpacık)

BUNU SAKIN UNUTMA !!!

Küçültme adıyla, küçültme sıfatını karıştırmamak gerekir.

Kardeşim, minicik elleriyle bir bardak

su uzattı. Küçültme sıfatı

Sınav kitapçıkları erken dağıtılmamalı.

Küçültme ismi

BİL BAKALIM?

kuzucuk, tepecik, maymuncuk, derecik

Küçült. i. Küçül. i. Kalıcı isim Küçültme i.

E) Yansıma adlar

Doğadaki ses taklitleriyle oluşan adlardır.

- Suyun **şırıltısını** duyunca çok şaşırdı.
- Salondaki **tıkırtı** hepimizi korkuttu.

F) Yapılarına Göre Adlar

1. Basit Adlar: Kök halinde bulunan, yapım eki almamış adlardır. Çekim eki aldıklarında, basit ad özelliklerini devam ettirirler.

Kalem, ev, tahta, çocuklar, çilekler

İyi insan, yüzünden belli olur.

Basit isim Basit isim

2. Türemiş Adlar: İsim ya da fiil kök ve gövdelerinden yapım ekleri ile türemiş adlardır.

Dert-li, meslek-taş, taş-lık, su-suz, kıs-ık, dal-ga

Köşedeki çörekçiden çıkıp börekçiye girdi.

3. Birleşik Adlar: İki ya da daha fazla sözcüğün bir araya gelerek kalıplaşmasıyla oluşmuş adlardır.

Türkçede birleşik adlar, değişik şekillerde yapılabilir:

- Belirsiz ad tamlaması biçiminde yapılır. *Buzdolabı, Çörekotu, Aslanağzı, Dilbilgisi*
- Takısız ad tamlaması biçiminde olur. *Atatürk, Konutkent, Kadıköy, Anıtkabir*
- Sıfat tamlaması biçiminde yapılır. *Sivrisinek, Akdeniz, Yalınayak, Kocatepe*
- Cümle biçiminde kalıplaşanlar. *Gecekondu, Mirasyedi, İmambayıldı*

- Bir ad, bir eylem kökünün birleşip kaynaşmasıyla yapılanlar.

Erol, Şenol, Seyret, Karnıyarık

- İki eylem kökünün birleşip kaynaşmasından oluşanlar. (Tür kayması)

Çekyat, Uyurgezer, Gelgit,

- İki yansıma sözcüğün birleşip kaynaşmasından oluşanlar. Çıtçıt, Girgir, Cırcır, Pırpır

- Ses düşmesiyle oluşanlar.

Ne + için

Niçin

Pazar + ertesi

Pazartesi

Kahve + altı

Kahvaltı

Kayın + ana

Kaynana

- Birleşen iki sözcükten biri ya da ikisi anlamını yitirir. (Anlam kayması)

Aslanağzı, hanımeli, kuşbaşı, başçavuş

BİL BAKALIM?

Suçiçeği (Belirsiz ad tamlaması)

Topkapı-sı (Belirsiz ad tamlaması)

kırkayak (Sıfat tamlaması)

bilgisayar (Bir ad, bir eylem)

kaptıkaçtı (İki eylem)